

De mise-en-scène van de leegte

Wat mij enorm intrigeert in het werk van Karin Borghouts is de 'mise-en-scène van de leegte'. Vooreerst kunnen we ons afvragen wat 'leegte' is of wat 'leegte' betekent. De leegte an sich bestaat niet en toch spreken we iedere dag van lege of volle ruimtes. Die taal-en begripsverwarring ontdek ik indirect dank zij haar foto's.

Op 28 april 1958 opende de Franse kunstenaar Yves Klein in de Parijse galerie Iris Clert zijn tentoonstelling getiteld "Le Vide". De tentoonstelling stelde een lege ruimte voor met kale muren. Deze metafysische Kleinse leegte heeft niets te maken met de 'leegte' in het werk van Karin Borghouts.

Wellicht geeft de titel van haar tentoonstelling een verklaring? De titel 'Showroom' is paradoxaal of ambigu want haar tentoonstelling, hier en nu, is op zich eveneens een showroom, een showroom met foto's van Karin Borghouts. 'To show' in het Engels betekent tonen. Haar foto's tonen als het ware decors waar iets heeft plaats gevonden of zal moeten plaats vinden. In het Frans: "en suspense". De uitdrukking 'plaats vinden' is hier eveneens op zijn plaats om aan te duiden dat er net niets plaats vindt. De ruimtes die ze fotografeert zijn als het ware "no-zones". En zo belanden we uiteindelijk in een cascade van begripsverwarring om ons uiteindelijk in een afgrond te storten. Haar foto's zijn als het ware een "mise-en-abîme".

Zoals in één van haar vorige tentoonstellingen, getiteld "The Show", is de tentoonstelling "Showroom" een tentoonstelling van foto's van lege ruimtes die als decor fungeren. Nu kunnen we ons eveneens afvragen wat 'showroom' betekent. Leven we niet allemaal in een showroom of decor? Is elk interieur geen showroom? Kan het stadszicht of het landschap niet fungeren als showroom of decor? Uiteindelijk is ieder mens omgeven door decors. Uiteraard bestaat het 'decor' als dusdanig als we spreken van het decor van een toneelstuk of een opera. En zo komen we weer terecht bij de foto's van Karin Borghouts. Sommige van haar foto's stellen lege decors voor. Het artificiële landschap in een dierentuin is, of liever, wordt een decor. Lege, verlichte tentoonstellingskasten worden een decor. Een verlaten, afbrokkelende toneelset zonder decor wordt op zich weer een decor. Haar foto's hangen als een dichotomie tussen het reële en het artificiële. Wat je ziet is niet wat is maar wat wordt. Het wordingsproces speelt zich af dank zij de "mise-en-scène". Deze "mise-en-scène" moet iedere toeschouwer zelf gaan interpreteren. Uiteindelijk functioneert elk beeld (of het een schilderij is of een foto) uitsluitend door de interpretatie, de interpretatie van de maker en die van de toeschouwer. En net deze al of niet verkeerde interpretatie van 'de leegte als showroom' die ons verwart of op een verkeerd been plaatst, maakt het werk van Karin Borghouts zo intrigerend.

De ongelooflijke precisie, scherpte en belichting van haar foto's benadrukken de leegte van de ruimtes die in beeld worden gebracht. Het geeft aan haar foto's een "unheimlich" karakter. Het woord "unheimlich" kun je moeilijk adequaat vertalen. Sigmund Freud heeft ooit een belangrijk essay gewijd aan "Das Unheimliche". In het woord "unheimlich" zit het woord "Heim" verborgen. Dus wat "unheimlich" is is wat niet echt thuis hoort in het alledaagse, in de dagdagelijkse wereld. Verschillende foto's van Borghouts lijken als het ware te refereren aan een post-apocalyptische wereld waarin de mens of ieder ander levend wezen van de aardbol lijkt te zijn verdwenen. Het is er oorverdovend stil in haar foto's! Van de fotografie naar de cinema is maar een kleine stap. Veel van haar foto's roepen bij mij beelden op uit de wereld van de cinema. Ze lijken wel opnames van verlaten filmsets. Ik weet niet waarom maar bij sommige van haar foto's voel ik 'suspense', zoals in films van David Lynch of Stanley Kubrick. Ondanks de klinische kilheid krijgen haar foto's, misschien ongewild, een melancholische dimensie. Uiteraard gaat het hier andermaal om interpretatie of, liever, om de persoonlijke projectie van de toeschouwer. De neutrale blik bestaat niet. Elk beeld wordt geïnterpreteerd.

Om af te sluiten wil ik u nog dit meegeven. De Belgische schrijver Georges Rodenbach publiceerde in 1892 te Parijs zijn roman *Bruges-la-Morte* en werd al gauw het symbolistische roman bij uitstek. De roman werd eveneens beroemd omwille van zijn illustraties die bestonden uit witzwart foto's van de straten van Brugge. Wat die foto's merkwaardig maakt is dat het beelden zijn van de lege straten van Brugge. Alle leven lijkt te zijn verdwenen uit de middeleeuwse stad. Wat overblijft is een stenen decor of een urbanistische showroom. En zo komen we terug in Brugge en 'het decor van de leegte' dat op zijn beurt het onderwerp is van de tentoonstelling "Showroom" van Karin Borghouts.

© Xavier Tricot

*Openingswoord bij de solotentoonstelling 'Showroom', 44gallery Brugge, 2010.
Xavier Tricot is schrijver en schilder, leeft en werkt te Oostende.*